

LA PEDAGOGIA DEL CONTRACTE

DEFINICIÓ

Un contracte és un document que organitza les situacions d'aprenentatge o de comportament, en virtut del qual una o varies persones es comprometen, després d'una negociació, a portar a terme els acords als quals han arribat per assolir uns objectius que poden ser de caire cognitiu, metodològic o de comportament.

El contracte pot ser un instrument per a:

- Oferir una porta oberta i una proposta cap a l'èxit de l'alumnat, atrapat en el fracàs escolar i desmotivats per als aprenentatges.
- Complementar altres estratègies metodològiques inclusives de treball escolar.
- Assegurar un desenvolupament positiu de l'alumnat, ja que li permet de poder pensar, imaginar, expressar idees i opinions, decidir i actuar.
- Desbloquejar la motivació i mantenir-la per aprendre tot allò que en un marc de treball habitual no farien.
- Estimular la diversificació pedagògica, perquè quan se signa un contracte l'alumnat i el professorat ho fa en funció dels seus propis processos d'aprenentatge.
- Facilitar i enriquir la comunicació entre l'alumnat i el professorat, fent-los copartípcips de la seva educació, en especial l'alumnat que té més dificultats d'ús del llenguatge. El contracte canvia les relacions de poder existents a l'aula i al centre i estableix un model relacional diferent que sorprèn i sedueix l'alumnat implicat.
- Afavorir la interacció social perquè posa l'alumnat davant diversos conflictes sociocognitius que haurà de resoldre.

PRINCIPIS FONAMENTALS

- El consentiment mutu.
- L'acceptació positiva de l'alumne/a tal com és.
- La negociació de tots els elements que constitueixen l'aprenentatge supervisat pel contracte.
- El compromís recíproc de complir el contracte.

CARACTERÍSTIQUES DELS CONTRACTES PEDAGÒGICS

Instrument de desenvolupament positiu

- Ajuda l'alumnat a ser lliures. Entenent que ser lliure implica: saber expressar les pròpies idees, sentiments, desitjos i projectes, saber utilitzar les pròpies capacitats d'actuar, escollir i prendre decisions i desenvolupar les capacitats per accedir a nous coneixements.
- Ajuda l'alumnat a expressar-se.
- Dóna llibertat d'acció. L'alumnat pot "pactar" diferents formes o camins per assolir els objectius. No hi ha un camí únic i uniforme per a tot el grup classe.

- Facilita l'assoliment d'un comportament autònom. Definit en el contracte el marc d'actuació l'alumnat es desenvolupa amb llibertat, autonomia i responsabilitat per assolir els objectius.

Element de motivació

La motivació és la base i el motor necessari de tota l'activitat humana. Des de la perspectiva escolar cal organitzar situacions d'aprenentatge que desvetllin la motivació de l'alumnat. La pedagogia del contracte ha de contemplar les condicions per satisfer tres necessitats psicològiques de les persones:

- Necessitat d'estímul sensorials i intel·lectuals, que provoquen la curiositat, el desig d'explorar i d'aprendre.
- Necessitat que existeixi una estructura i un recolzament que doni a l'alumne/a seguretat.
- Necessitat de reconeixement, que es reforça amb les relacions socials i l'autoestima presents en tota comunitat humana. La imatge d'un mateix es configura durant tota la vida, però especialment a l'etapa escolar. Tenir-ho en compte a l'hora de realitzar un contracte pedagògic ens ajudarà a conformar una imatge positiva de tot l'alumnat.

Instrument de socialització

El Contracte és una eina eficaç d'estructuració de les relacions socials en el marc escolar i l'aprenentatge de la socialització.

- Socialitza l'alumnat iniciant-los en l'autonomia i la responsabilitat.
- El procés els ensenya a comunicar-se millor de forma individual i col·lectiva, utilitzant una metodologia semidirectiva basada en la resolució de conflictes que afavoreix l'empatia, el diàleg i la reformulació de propostes. Tots els processos que se segueixen en la negociació i la redacció del contracte faciliten l'adquisició d'habilitats lingüístiques i socials.
- S'afavoreix la resolució de conflictes. Durant la negociació sorgiran aspectes propis de la interacció social, defensa de posicions, lluita pel poder... totes aquestes situacions degudament guiades fan prendre consciència a l'alumnat dels seus drets i dels seus deures.
- Implica compromís i responsabilitat col·lectiva. L'establiment de regles i normes de funcionament intern del grup ajuden a regular comportaments, establir relacions interpersonals positives i a desenvolupar la solidaritat.

Instrument de pedagogia diferenciada

El contracte facilita el trencament de la uniformitat en el model didàctic, i possibilita d'una banda la diferenciació de continguts que es pot explicitar en el contracte o en els processos d'aprenentatge (metodologies).

Instrument d'ajut metodològic

El contracte ensenya a raonar. Per esbrinar les raons per les quals proposem el contracte es desenvolupa el pensament analític, després demanem als alumnes que exposin les seves opinions, interessos i decisions, desenvolupant el pensament sintètic. Totes aquestes activitats possibiliten la flexibilitat del pensament, l'estructuració de les idees. El compliment del contracte estimularà l'actitud de recerca i descobriment que es concretaran en mètodes de treball intel·lectual. Les interaccions socials que es generen provoquen nombrosos conflictes cognitius que s'han de resoldre.

El contracte facilita i millora l'expressió oral i escrita, cal negociar, dialogar, argumentar...

Instrument d'ajut psicopedagògic

Es millora:

- La relació alumne/a-professor/a.
- La recuperació de l'autoestima de l'alumnat que té molt arrelat el fracàs escolar.
- La resolució de conflictes.

Instrument per a l'elaboració d'un projecte de l'alumnat

El contracte és una eina que l'alumnat té per reflexionar sobre el seu projecte de vida i possibilita la concreció de projectes a mig termini, en els quals és més fàcil concretar objectius que podem assolir en curs.

ETAPES PER ARRIBAR A L'EXPLICITACIÓ D'UN CONTRACTE

Definició dels elements previs necessaris

El professorat quan es planteja la possibilitat de proposar l'elaboració d'un contracte ha de tenir molt clar amb quin objectiu ho fa, quin tipus de contracte plantejarà, a qui se li proposa el contracte (alumne individual, petit grup, grup classe), en quin context es proposa (a classe, al centre), de forma oral o de forma escrita i si l'equip docent està preparat per utilitzar aquest recurs i està disposat a fer-ne el seguiment amb compromís previ al que prendrà l'alumnat.

exploratori de la situació

Per tenir una base a partir de la qual poder negociar caldrà obtenir tota la informació per clarificar els següents punts:

- Les raons que han portat al contracte i, si hi ha un problema que s'hagi de tractar, fer-ne una descripció detallada del mateix per definir-lo.
- Les expectatives dels diferents participants amb relació al contracte i/o la situació que el provoca.
- La situació escolar, a vegades personal, de l'alumnat quan comenta els seus èxits o dificultats, interessos, projectes personals.

Formulació de l'objectiu del contracte

Habitualment identifiquem l'objectiu com una intencionalitat del professorat sobre l'alumnat. En el contracte l'objectiu no pertany a la persona que el proposa sinó que ha de ser l'alumnat a partir de l'anàlisi de la situació i la presa de consciència del que ha de fer qui formuli l'objectiu. Aquest objectiu s'ha de concretar de forma que sigui entès per totes les parts. Ha de ser realista i avaluable, agradable i atractiu, adaptable en funció de l'evolució del contracte.

La negociació del contracte

Un cop analitzada la situació i formulat l'objectiu es negocien tots els elements que constitueixen el contracte. Aquesta negociació consisteix a intercanviar informació sobre un objectiu d'aprenentatge i proposar idees amb el fi de decidir conjuntament quan i com realitzar-lo.

Elements que s'han de negociar:

- L'organització de la metodologia del contracte.
- Tipus de producció final que concreta el contracte i el seu suport.
- Els mitjans i ajuts per assolir l'objectiu.
- L'avaluació de l'èxit del contracte: Qui? Com? Amb quins criteris? Quan? On?
- El termini de vigència del contracte.
- La difusió del contracte: A qui? Com?

Mètode de negociació:

- Tots els participants proposen opcions i solucions.
- L'alumnat escull una o varies opcions.
- Planifiquem, actuem i verifiquem.

Els compromisos contractuals

El compromís recíproc és un dels principis fonamentals, com ja hem dit anteriorment. Però el compromís de cada participant pot variar en intensitat i modalitat segons:

- La posició de cadascú (adult/jove, professor/alumne, pares/fills).
- El grau d'interès d'implicació en la realització del contracte.
- La quantitat d'esforç sostingut i d'energia durable que s'ha de proporcionar.
- La personalitat de cadascú, amb els seus diferents nivells (de dependència/independència, de submissió/rebel·lió, de creativitat/repetició).

És important que aquests compromisos als quals arriben les dues parts quedin molt ben definits, i a partir d'aquí es poden escriure o no, es poden signar o no... sigui quina sigui la modalitat de concreció és important que sigui acceptada per ambdues parts i que si s'arriba a la signatura aquestes estiguin totes al mateix nivell. En aquesta relació ningú no està per damunt de ningú.

TIPUS DE CONTRACTE

Contracte didàctic

Es denomina així perquè el seu objectiu general és realitzar aprenentatges cognitius o metodològics específics d'una matèria inclosa en la programació del curs, en una classe determinada i en funció d'un programa imposat per la institució.

Contracte d'èxit

La seva finalitat és que l'alumnat tingui èxit durant tot el curs a la seva classe. Els seus objectius són nombrosos i variats.

Contracte de projecte

Té dues finalitats, l'organització d'un projecte pràctic de treball que l'ajudi a desenvolupar l'aprenentatge de l'alumne/a i l'elaboració d'un projecte personal de formació des d'una perspectiva més àmplia, lligada al seu futur.

Contracte de resolució de conflicte

La seva finalitat es trobar solucions a un conflicte o a un problema d'ordre actitudinal. Els seus objectius específics persegueixen, normalment un canvi de comportament, una definició del conflicte i de les raons que l'han provocat, una clarificació dels problemes que n'afavoreixi la solució i presenti diferents opcions i solucions possibles.

Contracte institucional

La seva finalitat és l'elaboració de les normes de funcionament d'una comunitat, per exemple una classe, un cicle, un centre. El contracte es negocia amb tots els membres de la institució: alumnat, professorat, PAS, famílies, etc.